

Zadeva C-328/23

**Povzetek predloga za sprejetje predhodne odločbe v skladu s členom 98(1)
Poslovnika Sodišča**

Datum vložitve:

25. maj 2023

Predložitveno sodišče:

Oberster Gerichtshof (Avstrija)

Datum predložitvene odločbe:

25. april 2023

Tožeci stranki:

J

A

Toženi stranki:

Reisebüro GmbH

R GmbH

Predmet postopka v glavni stvari

Varstvo potrošnikov – Paketna potovanja in povezani potovalni aranžmaji – Direktiva (EU) 2015/2302 – Odstop od pogodbe o paketnem potovanju in pravica do umika pred začetkom turističnega paketa – Odstop od pogodbe zaradi neizogibnih in izrednih okoliščin v kraju potovanja – Predpogodbene informacije

Predmet in pravna podlaga predloga za sprejetje predhodne odločbe

Razlaga prava Unije, člen 267 PDEU

Vprašanja za predhodno odločanje

1. Ali je treba člen 12(2) Direktive (EU) 2015/2302 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. novembra 2015 o paketnih potovanjih in povezanih potovalnih aranžmajih (UL L 326, 11.12.2015, str. 1) razlagati tako, da se neizogibne in izredne okoliščine v kraju potovanja ali neposredni bližini, ki znatno vplivajo na izvedbo turističnega paketa, ali okoliščine, ki znatno vplivajo na prevoz potnikov v kraj potovanja, ter dajejo potrošniku pravico, da odstopi od pogodbe o paketnem potovanju brez plačila kakšne koli odstopnine, in na katere se potnik sklicuje, razumejo kot okoliščine, ki

- lahko obstajajo že ob sklenitvi pogodbe o paketnem potovanju; ali
- morda še ne obstajajo ob sklenitvi pogodbe o paketnem potovanju, vendar se prvič pojavijo šele med tem trenutkom in
 - odstopno izjavo ali
 - trenutkom začetka turističnega paketa?

2. Ali je treba člen 12(2) Direktive (EU) 2015/2302 razlagati tako, da se neizogibne in izredne okoliščine, navedene v njem, razumejo kot okoliščine, ki:

- zadevnim strankam ob sklenitvi pogodbe o potovanju niso znane; ali
- so zadevnim strankam ob sklenitvi pogodbe o potovanju morda znane; ali
- jih zadevne stranke ob sklenitvi pogodbe o potovanju niso mogle predvideti; ali
- jih zadevne stranke ob sklenitvi pogodbe o potovanju lahko predvidijo – če je primerno, v skladu s katerimi konkretnimi merili, ki izhajajo iz te direktive; ali
- so zadevnim strankam ob sklenitvi pogodbe o paketnem potovanju sicer na splošno znane, vendar še ne morejo konkretno oceniti (kvečjemu z določeno stopnjo verjetnosti) njihovih posledic (na primer, ali bodo oblasti zaradi pandemije [v obravnavani zadevi: pandemije COVID-19] v kraju potovanja, ki traja že [v obravnavani zadevi: več kot deset] mesecev, uvedle dodatne teste in/ali omejitve izhoda oziroma gibanja); ali

jih je – povsem neodvisno od informacij, ki jih imajo na voljo zadevne osebe – treba presoјati izključno na podlagi – po potrebi – objektivnih meril, ki izhajajo iz te direktive?

3. Ali je treba člen 5 Direktive (EU) 2015/2302 razlagati tako, da predpogodbene informacije, ki jih je treba zagotoviti potniku – zlasti informacije iz člena 5(1)(f) o „zdravstvenih formalnostih“ –, vključujejo tudi informacije o testih, ki jih je treba zaradi pandemije opraviti v kraju potovanja, in/ali omejitvah izhoda oziroma gibanja?

Če je odgovor na tretje vprašanje pritrdilen:

4. Ali je treba člen 5 Direktive (EU) 2015/2302 razlagati tako, da je treba v primeru, ko stranke po sklenitvi pogodbe o paketnem potovanju sporazumno spremenijo (prilagodijo; „ponovno rezervirajo“) pogoje pogodbe – na primer (kot v obravnavani zadevi) v zvezi s posameznimi potovalnimi storitvami v smislu člena 5(1)(a), kot so prevozne storitve, načrt potovanja ali datum potovanja –, predpogodbene informacije, ki jih je treba zagotoviti potniku, v celoti (tudi če „ponovna rezervacija“ nanje ne vpliva) ali delno ponovno posredovati ali posodobiti?

Navedene določbe prava Unije

Direktiva (EU) 2015/2302 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. novembra 2015 o paketnih potovanjih in povezanih potovalnih aranžmajih, spremembi Uredbe (ES) št. 2006/2004 in Direktive 2011/83/EU Evropskega parlamenta in Sveta ter razveljavitvi Direktive Sveta 90/314/EGS, zlasti člena 5 in 12(2)

Navedeni nacionalni predpisi

Pauschalreisegesetz (zakon o paketnih potovanjih; v nadaljevanju: PRG), zlasti členi 2(12), 4(1) in 10

Kratka predstavitev dejanskega stanja in postopka

- 1 Tožeči stranki sta potrošnika in prebivata v Avstriji blizu nemške meje. Prva tožena stranka ima potovalno agencijo in je tožečima strankama v začetku leta 2021 zagotovila turistični paket na Kubo, ki ga je organizirala druga tožena stranka.
- 2 Tožeči stranki sta 20. januarja 2021, ko je bila v Avstriji zaradi pandemije COVID-19 odrejena omejitev gibanja, stopili v stik s svojo znanko, zaposleno v potovalni agenciji prve tožene stranke.
- 3 Uslužbenka potovalne agencije, ki je delala od doma, je tožeči stranki povabila k sebi domov, kjer jima je pojasnila, da potovanja trenutno vključujejo desetdnevno karanteno ob vrnitvi v Avstrijo in potrebne teste PCR ter bi bila lažje izvedljiva na poznejši datum, kar pa sta tožeči stranki zavrnila. Povedala je, da so možni leti na Kubo, nad čimer je bila druga tožeča stranka navdušena. Druga tožeča stranka je uslužbenki potovalne agencije pritrdilno odgovorila na vprašanje, ali je tako potovanje zanj sploh mogoče zaradi njene telesne prizadetosti – med drugim potrebuje invalidski voziček. Uslužbenka potovalne agencije in tožeči stranki so spletno stran avstrijskega zunanjega ministrstva (BMEIA) razumele tako, da je vstop na Kubo trenutno mogoč, vendar je za let in vstop na Kubo potreben test PCR. Uslužbenka potovalne agencije je tožeči stranki opozorila, da bodo potnike

odpeljali v rezervirani hotel in da bodo morali ostati v hotelskem kompleksu, dokler ne prejmejo rezultatov testa. Uslužbenka potovalne agencije ni omenila, da se bodo kljub negativnemu rezultatu testa lahko gibali zunaj hotelskega kompleksa šele po petem dnevu.

- 4 Tožeči stranki sta 20. januarja 2021 rezervirali turistični paket od 13. februarja 2021 do 3. marca 2021 z letom München-Frankfurt-Varadero (in povratno) ter nastanitev v hotelu z „all inclusive“ ponudbo.
- 5 V potnih listinah, ki so bile 20. januarja 2021 po elektronski pošti poslane tožečima strankama, je bilo navedeno, da morajo imeti potniki zdravniško potrdilo, ki bo izdano najpozneje 72 ur pred njihovim prihodom in bo vsebovalo negativni rezultat testa PCR na koronavirus (COVID-19), in da bodo ob prihodu morali opraviti še en tak test. Podane so bile te dodatne informacije:

„Zaradi širjenja koronavirusa (COVID-19) je od 19. decembra 2020 0.00 ure do nadaljnega izdano opozorilo pred vsemi turističnimi potovanji in potovanji, ki niso nujna. Pričakovati je, da bodo še naprej veljale omejitve v letalskem prometu in potovanjih ter obsežne omejitve v javnem življenju.

– *Domača stran BMEIA Homepage*

Vstop na Kubo: dovoljen.

Pogoji: negativen test RT-PCT za SARS-CoV-2, ki ob vstopu ni starejši od 72 ur. Dodaten plačljiv test, ki ga je treba ob vstopu opraviti na letališču. Brez karantene. [...]

– *Od 1. januarja 2021 je treba ob vstopu predložiti negativen test RT-PCT za SARS-CoV-2, ki ne sme biti starejši od 72 ur. Poleg tega se pri potnikih, ki vstopajo v državo, na letališču opravi test na COVID-19, katerega rezultati morajo biti na voljo v 24 do 48 urah. Cena tega testa je trenutno 30 USD na osebo (plačljivo s kreditno kartico). Osebe, ki vstopajo na Kubo, morajo sporočiti svoj naslov v tej državi. V primeru pozitivnega testa bodo s tega naslova odpeljane v karanteno v državno ustanovo. Če je rezultat testa negativen, se lahko po vsej državi gibljejo brez omejitev. [...]*

- 6 Poleg tega so bili na spletni strani BMEIA objavljeni veljavni predpisi o vstopu in zdravstvenem varstvu za avstrijske državljane. Potniki bi se morali pravočasno pozanimati na pristojnih predstavništvih v tujini. Najpozneje 48 ur pred odhodom bi bilo treba prebrati aktualne varnostne nasvete [nemškega] zunanje ministrstva za zadevno počitniško regijo in po potrebi prilagoditi vstopne dokumente. Po potrebi bi se za državljane, ki niso nemški državljani, ali za državljane držav z večjim tveganjem za COVID uporabljali drugačni pogoji za vstop. Za rezervirane lete bi bilo treba upoštevati veljavne določbe o COVID-19. Informacije v zvezi s tem naj bi bile na voljo na spletni strani zadevne letalske družbe.

- 7 22. januarja 2021 je uslužbenka potovalne agencije tožečima strankama izročila potne listine in ju opozorila, da je treba za let opraviti test PCR, ki ga je nato treba ponoviti še na letališču na Kubi. Ni bilo mogoče ugotoviti, da so se pogovarjali o prevladujoči stopnji opozorila za potovanje, izdanega s strani BMEIA, ali o tem, da je v času rezervacije 20. januarja 2021 za Kubo veljalo opozorilo za potovanje 6. stopnje; o petdnevni karanteni v hotelskem kompleksu se ni razpravljalo.
- 8 12. februarja 2021 je prva tožeča stranka uslužbenko potovalne agencije vprašala, ali njene izjave glede testov PCR še vedno držijo, kar je ta potrdila po preverjanju spletne strani BMEIA. Razpravljali sta tudi o pogojih za vstop na Kubo, vendar pa uslužbenka potovalne agencije ni omenila navedbe, ki je bila na tej spletni strani objavljena od 6. februarja 2021 in se je nanašala na to, da je treba peti dan po vstopu opraviti plačljiv test. Ni bilo mogoče ugotoviti, katere obveznosti ali opustitve bi se v tem času zahtevale od turistov.
- 9 Tožeči stranki sta se 13. februarja 2021 odpravili na Münchensko letališče, kjer so jima zavrnilo potovanje, ker nista predložila testa PCR.
- 10 Po njuni vrnitvi in po tem, ko ju je uslužbenka potovalne agencije opozorila na morebitno pavšalno nadomestilo v višini 85 % cene potovanja, sta se stranki dogovorili, da se datum potovanja prestavi na 20. februar 2021, da se kot odhodno letališče določi Frankfurt na Majni ter da se pri tem upošteva doslej plačana cena potovanja.
- 11 Tožeči stranki sta 19. februarja 2021 od prve tožene stranke prejeli potne listine, v katerih je bila ponovno navedena spletna stran BMEIA, in iz njih razbrali, da sta za vstop v Nemčijo odgovorni sami.
- 12 Tožeči stranki sta 18. in 19. februarja 2021 opravili poizvedbo, in sicer na spletni strani BMEIA v zvezi s Kubo in na različnih spletnih straneh (BMEIA, ÖAMTC, nemška zvezna vlada) glede pogojev vstopa s Tirolske, ki je bila od 14. februarja 2021 opredeljena kot območje z različico virusa, na Bavarsko zaradi tranzita, pri čemer sta dobili delno nasprotujoče si informacije o tem, ali in, če je odgovor pritrdilen, pod katerimi strogimi pogoji je tak vstop mogoč.
- 13 Na spletni strani BMEIA so bile na dan 18. februarja 2021 poleg splošnih informacij, navedenih v točki 5 in nespecifičnih za posamezno državo, na voljo naslednje informacije o Kubu, ki na dan sklenitve pogodbe o potovanju, to je 20. januarja 2021, tam še niso bile vključene: „Od 6. februarja 2021 je treba ob vstopu predložiti negativen test RT-PCT za SARS-CoV-2, ki ne sme biti starejši od 72 ur. Poleg tega se pri potnikih, ki vstopajo v državo, opravi test na COVID-19. Cena tega testa je trenutno 30 USD na osebo (plačljivo s kreditno kartico). Sledi obvezna plačljiva karantena v objektu, ki ga določi kubanska država (najpogosteje hoteli). Peti dan po vstopu je treba opraviti dodatni plačljiv test. Rezultat mora biti na voljo v 48 do 72 urah.“
- 14 19. februarja 2021 se je uslužbenka potovalne agencije zaradi poizvedbe druge tožeče stranke o „karanteni“ na Kubu posvetovala z avstrijskim veleposlaništvom

na Kubi glede določb o vstopu v državo. Po navedbah avstrijskega veleposlaništva bi morali potniki ostati v hotelu, dokler ne bi prejeli rezultatov testa PCR, ki bi ga morali opraviti na kraju samem, v tem času pa bi lahko prosto prebivali v hotelskem kompleksu, ki ga načeloma ne bi smeli zapustiti po 20. uri. Uslužbenka potovalne agencije je o tem obvestila drugo tožečo stranko, ne da bi od druge tožene stranke predhodno pridobila informacije o drugih določbah o karanteni. Ni se razpravljalo o tem, ali so bile informacije na spletni strani BMEIA, ki so se nanašale na Kubo in dodatni test, ki ga je treba opraviti peti dan po vstopu, točne. Vendar sta tožeči stranki to domnevali, saj se je prijava na potovanje sklicevala na spletno stran BMEIA. Zato sta predvideli desetdnevno karanteno na Kubi in ocenili, da potovanje ni več razumno.

- 15 V elektronskem sporočilu prvi toženi stranki z dne 19. februarja 2021 sta tožeči stranki izjavili, da potovanja ne bosta začeli „zaradi neizogibnih in izrednih okoliščin (odstop od pogodbe zaradi prenehanja podlage)“, in zahtevali vračilo plačanega zneska.
- 16 Vsekakor je na dan 19. februarja 2021 za celotno Kubo obstajalo (najvišje) opozorilo za potovanje 6. stopnje, izdano s strani BMEIA.

Bistvene trditve strank v postopku v glavni stvari

- 17 Tožeči stranki od toženih strank solidarno zahtevata vračilo celotne cene potovanja. V zvezi s tem se opirata na kršitev obveznosti pojasnjevanja in obveščanja, na napačno svetovanje in posredovanje, pa tudi na neizogibne in izredne okoliščine, ki naj bi bistveno poslabšale izvedbo turističnega paketa in ga naredile nesprejemljivega.
- 18 Toženi stranki menita, da neizogibne in izredne okoliščine niso obstajale. Tožeči stranki naj bi bili že od začetka seznanjeni z razmerami v zvezi s pandemijo, do novih okoliščin pa naj ne bi prišlo. Prva tožena stranka naj ne bi imela pasivne legitimacije kot turistični agent.

Kratka predstavitev obrazložitve predloga za sprejetje predhodne odločbe

- 19 Sodišče prve stopnje je tožbi vsebinsko ugodilo in zavzelo stališče, da je najvišje opozorilo za potovanje 6. stopnje, določeno 19. februarja 2021, dovoljevalo odstop od pogodbe na podlagi člena 10(2) PRG, saj so zaradi tega obstajale izredne okoliščine, ne glede na to, da je pandemija prevladovala že eno leto. Prav tako tožeči stranki naj ne bi mogli predvideti, katere omejitve naj bi veljale za potovanje v Nemčijo in tudi na Kubo, zaradi česar naj bi bilo potovanje v celoti nesprejemljivo. Poleg tega naj bi bili toženi stranki odgovorni za neskladnosti, zaradi katerih naj bi bili odškodninsko odgovorni in zaradi katerih naj bi bili tožeči stranki upravičeni do odstopa od pogodbe.

- 20 Pritožbeno sodišče je to sodbo razveljavilo ter sodišču prve stopnje zadevo vrnilo v ponovno obravnavo in odločanje. Pogoji za odstop od pogodbe brez odškodnine naj ne bi bili izpolnjeni, ker naj bi tožeči stranki rezervirali turistični paket, ko sta bili seznanjeni s pandemijo ter torej z opozorili pred turističnimi potovanji in potovanji, ki niso nujna, zato naj ne bi bili upravičeni do varstva. Dodatna karantena po testu, ki ga je bilo treba opraviti ob vstopu na Kubo, naj ne bi bila neizogibna in izredna okoliščina, ki bi bistveno vplivala na izvedbo turističnega paketa. Čeprav je res, da naj bi bila turistični agent in organizator odgovorna za napake v informacijah, ki bi jih bilo treba tožečima strankama posredovati ob spremembi rezervacije, naj bi bili tožeči stranki, ki se na drugo potovanje ne bi odpravili, če bi bili pravilno obveščeni, in ki naj bi bili sami krivi za zamudo prvega datuma potovanja, glede na pogodbeni položaj upravičeni do vračila cene potovanja le po odbitku pavšalnega nadomestila v višini 85 % cene potovalnih storitev, vendar ne cene leta.
- 21 Oberster Gerichtshof (vrhovno sodišče, Avstrija) mora zdaj odločiti o pritožbi tožečih strank zoper razveljavitev sodbe, s katero želita doseči potrditev prvotne sodbe, s katero je bilo tožbi ugodeno. Oberster Gerichtshof (vrhovno sodišče) je kot sodišče, ki odloča na zadnji stopnji, zavezano vložiti predlog za sprejetje predhodne odločbe, če pravilna uporaba prava Unije ni tako očitna, da ne bi dopuščala nobenega razumnega dvoma. Takšni dvomi tu obstajajo.
- 22 Prvo vprašanje: Odločitev o sporu je v veliki meri odvisna od razlage člena 12(2) ali 5 Direktive (EU) 2015/2302, ki mora biti upoštevana v razlagi členov 10(2) in 4 PRG. Podobna vprašanja so bila Sodišču predložena že večkrat.
- 23 Drugo vprašanje: Pravna teorija v nemškem jeziku je razdeljena glede razlage člena 12(2) Direktive (EU) 2015/2302, v skladu s katerim ima potnik pravico, da odstopi od pogodbe brez plačila kakšne koli odstopnine, če v kraju potovanja ali neposredni bližini „nastopijo“ neizogibne in izredne okoliščine. Medtem ko so nekateri avtorji mnenja, da ni pomembno, ali izredne okoliščine obstajajo ob sklenitvi pogodbe, ob predložitvi izjave o odstopu od pogodbe ali šele tik pred začetkom potovanja, in menijo, da bi moral imeti potnik v takih okoliščinah pravico do brezplačnega odstopa tudi, če rezervira turistični paket, čeprav se zaveda pandemije – na primer v (na koncu razočaranem) upanju, da se bodo razmere do začetka potovanja izboljšale –, drugi zagovarjajo stališče, da je lahko brezplačni odstop od pogodbe upravičen le v primeru dogodkov, ki jih ob rezervaciji ni bilo mogoče predvideti, saj predvidljive okoliščine naj ne bi bile „neizogibne in izredne“. Spet drugi avtorji pa poudarjajo, da ni nujno, da bi bila okoliščina, ki upravičuje odstop od pogodbe, nepredvidljiva. Številni drugi avtorji prav tako poudarjajo, da oseba, ki rezervira potovanje, čeprav je seznanjena z obstoječo nevarnostjo, ni več upravičena do varstva.
- 24 Tretje in četrto vprašanje: V besedilu in uvodnih izjavah Direktive (EU) 2015/2302 ni jasno navedeno, katere predpogodbene obveznosti obveščanja naj bi bile naložene organizatorju in/ali turističnemu agentu glede „zdravstvenih formalnosti“ iz člena 5(1)(f) ter ali se to nanaša tudi na okoliščine, ki so upoštevene

v obravnavanem primeru in zadevajo ukrepe v zvezi s pandemijo v kraju potovanja.

- 25 Po eni strani člen 5(1)(f) Direktive (EU) 2015/2302 ni vključen na seznam informacij iz člena 6(1), ki morajo biti „sestavni“ del pogodbe o paketnem potovanju. Po drugi strani pa člen 7(2) določa, da mora pogodba o paketnem potovanju vsebovati celotno vsebino sporazuma, med drugim tudi informacije iz člena 5(1)(f).
- 26 V skladu s členom 5(1) Direktive (EU) 2015/2302 je treba predpogodbene informacije zagotoviti, „preden se [potnik] zaveže s pogodbo o paketnem potovanju ali kakršno koli ustrezno ponudbo“, vendar v besedilu ni pojasnjeno, ali in v kakšnem obsegu obstajajo obveznosti obveščanja, če se po prvotni sklenitvi pogodbe o paketnem potovanju o njenih delih ponovno pogaja in se pozneje dogovorijo na spremenjen način („ponovna rezervacija“).